

V A T R O S L A V K U L I Š

V A T R O S L A V K U L I Š

NIZOVI

serije 50,5 / 65 / 90

Rijeka, Galerija "Kortil", Lipanj 2001.

Slovenski kritik Marko Košan napisao je, prošle godine, o Vatroslavu Kulišu odmjerjen tekst u katalogu slikareve izložbe u Kostanjevici. Ta je izložba nekoć liturgijski, sakralni prostor označila kao prostor suvremene - koliko materijalne toliko i duhovne - intervencije. Pritom Košan, zapravo raspravlja o znakovitosti gotičkoga, crkvenog interieura i o modulatorima onoga dojma koji zdanje mora pobuditi u svakoj (krštenoj) duši što u nj stupa. Riječ je o povezanom, združenom djelovanju *svijetla* i *boje*, koji proizvode, pomoću dnevne svjetlosti, novo svjetlo "posvećenoga prostora", odnosno - u skladu s Vjero vanjem - "svjetlo od svjetala" ... Jesmo li, u toj priči, ipak nešto smetnuli s uma, nešto zanemarili?

Igor Zidić

"Ja sam Svjetlost svijeta" kazuje Krist i na mnogo se mjesta i načina u biblijskim tekstovima saopćava dogma o *Svjetlu* kao božanskom i o *Tmini* kao sotonskom Carstvu (sili, znamenu ...). A zatim: gdje je Krist - tu je i visina, uspravljenost, vertikala Uzašašća. O metafizici vertikale, začudo, ne nalazim, u tome lijepom tekstu, ni retka. Meni se naprotiv, čini da su Vatroslav Kuliš i Zlatan Vrklijan, kao postavljajući te izložbe, intuitivno povukli odlučujući potez kad su, uz stereotipne horizontalne linije (platno-do-platna) nanizanih slika uveli i po nekoliko metara visoke vertikalne slikovne "stupove" (platno-nad-platnom). Naravno, nije teško uvidjeti da okomiti i vodoravni nizovi djeluju u paru; ali je, također, lako ustanoviti da su upravo oni vertikalni, što se penju do pod svodove crkve, nosioci ekscitacije, svojevrsne egzaltiranosti visinom, nebeskim pa i zračnim. No to je dio priče o izložbi u slovenskoj Kostanjevici, u njedrima stare crkve, u prostoru koji - i kad je desakraliziran - diše molitveno, metafizički.

Što se događa - i što će se još dogoditi - kad slike s te izložbe preselimo - kao što se upravo zbiva - sa zidova crkvenih brodova u prostore jedne suvremene galerije? O tome, jer je ta mogućnost, u doba lanjske izložbe, bila tek latentna a nipošto već stvarna, ne nalazimo nikakva putokaza u Košanovu tekstu. On je Kuliša sljubio s Kostanjevicom, s mnogo razumijevanja i senzibilnosti, ali što sad kad se izložba sprema na novo putovanje? Ostaju onkraj povremenih udomišta, slike za trajnu "uporabu". Ako je gotička crkva zvala u visinu moderni će galerijski prostor horizontalu učiniti dominantom. Hoće li se tada, i time, izgubiti veza s Kristom, koji je svjetlost, s metafizičkom voljom? Neću se prikloniti tezi o svetome u crkvi i grješnome u galeriji, ako je riječ o Istome. Slike su, također, uglavnom iste. Inovacija ima, ali pripadaju istome *pismu*. Reći ćemo da ima mjesta na kojima se svaka poruka lakše čita: to su, po sebi, svijetla (osvijetljena) mjesta; no stoji, da se ono što je *napisano*, što piše, što je već u *znakovima*, teže ili lakše, daje, uvijek, *proštiti*. I kad prevlada horizontalni red, Kuliševa će platna nositi svoju životnu energiju: ona nas, doista, uspravlja, diže uvis, ali - isto tako - i širi u beskraj. Da preciziram: u (putnički) beskraj zemalja i mora. Zašto naglašavam baš njih? Samo zato što Kuljiševim slikama novijeg doba - a gdjekad, čak, i u onim starijima - prevladavaju energija vala (Širenja, kruženja) i energija (bilinskoga) rasta. Ali što je bilinski rast ako nije izraz težnje za svjetlom i moći samoobasjanja? U rast lista bio je, naime, i prije slikareva zastanka pred njim, uračunat fenomen fotosinteze: temeljni proces stvaranja organskoga svijeta ili života, uz presudnu asistenciju Svjetla, kojemu se, u vrtoglavih spiralama, sve živo opet vraća.